

ROMÂNUL

REDACȚIA
și
ADMINISTRAȚIA
A R A D,
Strada Mețianu No. 1
Tip. „Erdélyi Hirlap.”

Ab. 401
un a.
jumătate.
de an . . . 60 Lei
emplarul . . . 3 Le

INSERTIUNI
reclame după învoială

E culmea răbdărilor.

Răscolirea sentimentelor naționale a fost și sunt o mare putere asupra individului. Și liberalii, cari știu această, adeseori își bat pepturile și fâlșie treicolorul național, nu ca un semn spre bine, ci pentru a și asigura scopurile lor mârșave. Timpul însă a scos la iveală mârșăvenia lor și azi nu se mai pot prinde naivi în mreja lor. Guvernul liberal, prin peiele lui de zânaci, a dat dovadă, că e cel mai păcătos guvern din câte au avut România vre odată. Nu numai, că a dus țara la ruină, dar merge înainte cu o îndrăzneală nemăsurată, netemându-se de nimeni guvernând după bunul său plac și jaf și corupție.

Prin înstăpânirea ilegalității de sus în jos, suferințele poporului sunt la culme și nu e nici o nădejde, că se scăpa de el pe cale legală. Orice protest contra nelegiuirilor se lovește de ilegalitatea superioară, pentru că chemat, a trage la răspundere pe omul călcător de lege, e însuși făurătorul călcătorilor de legi. Și în starea aceasta, sguduit în sufletul tău, te întreb: cum țara aceasta nu are cap? Dacă da, unde se află el?

Guvern avem, pentru că îl simțim, în bine, ci în rău. Il avem, nu e al nostru, al țării ci al urnelor date cu ajutorul jandarmilor, e guvern mașter. Mai mult: e un guvern de răzbunare, pentru neîncrederea în el, arătată la alegerile parlamentare atunci ce putem aștepta dela un astfel de guvern? Bine sigur că nu. Cinele îl au numai flămânzii lui, cari au vândut conștiința și s'au înhățat la carul acestui guvern, pentru se îmbogăți pe spinarea țării, ducând țara la ruină.

Dezastrul îl vedem cu toții. Partidul național-țărănesc a dat alarma și început lupta de îndreptare. Guvernul însă, având puterea în mână, nu consideră aceasta luptă și continuă cu nelegiuirile sale, persecutând pe cei ce i se pune în cale, privind ca pe un bun al lor.

Țara e poporul. Și ca atare, el își are dreptul a-și alege și delătura pe inimitorii lui. Așa se întâmplă în țările luminate. La noi cărmuirea se impune prin persecuțiuni și teroare. Și dacă astfel nu succede, inflaminate fură voturile și declară es pe favoritul guvernului, nu spre binele, ci spre dezastrul țării. O crimă deosebită alta nu i se poate asemena. Tu să vezi dezastrul și să n'ai puterea, a-l împiedeca prin munca și tăria ta, e mai mult ca revoltator. Pentru aceasta muncă pentru îndreptare

e botezată „bolșevism”. Adecă zicala aceea: „Tu hojule de păgubaș”. Tu și nu el e criminalul pentru că a adus nefericirea și ruina țării noastre. Tu ești mizerabilul, pentru că îți permiți îndrăzneala, a pretinde, delăturarea răului, tu ești vrednic de pușcărie, pentru că ceri în interesul țării să părăsească cârma, cei ce duc țara la nenorocire.

Guvernul țării nu vrea să plece, deși pericolul țării se apropie cu pași repezi. Și va sosi cu siguranță, dacă acest guvern nu părăsește de urgență

locul uzurpat. Nu pleacă? Atunci trebuie silit să plece!

Dacă examinăm viața animalelor, vedem, că și cele mai neînsemnate ființe, au o mare îndrăzneală, un mare curaj față de ceice le atacă. Albina, de pildă, în chipul cel mai hotărât infinge acul său veninos în trupul dușmanului său. Că-și pierde prin aceasta viața, n'are de-aface. Ea și-a împlinit chemarea și moare liniștită!

Și oare omul să fie mai pe jos ca albina? Ar fi destul de trist!

I. G.

Moartea lui Mihail Cantacuzino.

Un nenerocit accident de automobil pune capăt vieții lui Mihail Cantacuzino, la vârsta de 58. ani.

Cu Mihail Cantacuzino se duce un suflet cu adevărat mare și iubitor al celor sărmani; el, boerul a știut să se coboare până în cele mai de jos straturi, să vadă, să audă, să simtă suferința tuturor și s'o aline mai mult ca oricine altul.

Când o necesitate națională a cerut marea reformă a pământului, Mihail Cantacuzino a fost printre cei dintâi care să renunțe la latifundiile sale și să primească a-și da moșiile la expropriere de bună voie, pentru aceia cari munceau pământul.

Plin de înțelepciune, de cumpătate și de dreptate a fost discursul său ținut în Camera dela Iași prin care anunța că e printre aceia care primește de bună voie exproprierea.

Țărănimea românească în primul rând, față de care sufletul lui Mihail Cantacuzino s'a arătat totdeauna atât de bun și binevoitor, nu va putea uita pe omul de bine care a luptat atâta pentru drepturile ei.

Pentru magistratură, ministeriatul lui Mihail Cantacuzino va rămâne de asemenea pentru multă vreme un exemplu vrednic de imitat.

A fost primul ministru care s'a gândit cu folos la soarta magistraturei și mulțumită lui magistratura română a căpătat stabilitatea și prestigiul de care se bucură astăzi.

Inamovibilitatea magistraturei pentru care a luptat atât, rămâne în activitatea politică a lui Mihail Cantacuzino un punct de mare merit.

Ca părinte al Capitalei, Cantacuzino a lăsat urme pe care oricine le poate aprecia și azi. Deși a deținut demnitatea de primar al Capitalei un scurt timp, Mihail Cantacuzino a lăsat totuși Bucureștiului piața Bibescu Vodă construită de el și bulevardul Maria, aceasta atât de importantă arteră a Capitalei, deschisă de dânsul.

Doctor în drept din Paris, Mihail Cantacuzino a intrat de tânăr în politica românească urcând repede toate treptele ierarhice până la cea mai de sus: ministeriatul.

De activitatea lui se leagă lucruri de o mare și reală importanță. Fiind ministru de lucrări publice, Mihail Cantacuzino a prezidat la marea operă de indignare a Ialomiței, a ridicat localuri proprii pentru judecătorii din jud. Ialomița și a clădit spitale în acest județ.

Deasemenea tineretul universitar ialomițean a găsit în el un real și devotat susținător. Nu trebuie uitat că, căminul studen-

țesc ialomițean care funcționează în București este aproape exclusiv opera lui Mihail Cantacuzino.

Primar al Capitalei, deputat în mai multe rânduri, minisiru în cele mai mari cabinete pe care le-a avut țara: ministerul Carp din 1911 și ministerul războiului din 1916 dela Iași, Mihail Cantacuzino era acum alesul județului Ialomița.

... Moartea lui Mihail Cantacuzino a impresionat profund toate cercurile bucureștene unde el era iubit și stimat...

Până târziu, noaptea, sute de persoane au fost la locuința lui din calea Victoriei cerând informații asupra morții năpraznice care a răpit Țării și partidului național-țărănesc pe una din cele mai respectabile figuri.

Democrația națională românească pierde în Mihail Cantacuzino pe un mare iubitor al ei, iar partidul al cărui fruntaș a fost, deploange îndurerat moartea prea timpurie a acestui mare român.

Monument unui cerșetor.

Prin ostenele dlui deputat dr. Rozvan s'a ridicat în Dobra un monument cerșetorului Alexandru Nandra zis Hohoi, strângându-se prin colectă publică suma de lei 32.000. Acest scop.

Desvălirea monumentului va avea loc nu peste mult și e probabil, că va asista la solemnitate și d. Iuliu Maniu președintele partidului național-țărănesc.

Alexandru Nandra fusese luptător grănicer, iar art. 76 al legii ungurești a decernat grănicerilor dreptul de vot.

În campania electorală deschisă în Dobra la 1903 de fruntașul nostru politic și marele luptător dr. Aurel Vlad, Alexandru Nandra zis Hohoi a votat pe față împotriva ungușilor, fapt care a atras privirile tuturor asupra lui. Gestul curajos al lui Nandra care ca cerșetor purta numele de bațjocură Hohoi a îndemnat pe d. dr. Rozvan, neînfricatul luptător dela Ilia, să inițieze o colectă pentru a ridica un monument.

Nandra-Hohoi a fost înmormântat în 1913, serviciul divin fiind oficiat de 17 preoți, și fiind petrecut la groapă de fanfare și cor într-o zi de Marți, zi de târg, când erau adunați în piața Dobrei peste 3000 de țărani. Deasupra mormântului au ținut panegrice dnii dr. Rozvan și protopop Morariu.

Binecuvântat să fie numele lui Hohoi care a dat dovadă de mare curaj cetățenesc.

„Strălucita biruință a maghiarimei”.

Alegerea consiliului comunal s'a terminat. Partidul liberal și, în special, prefectul județului Georgescu cunoscutul „maestru electoral” jubilează și nu și poate stăpâni emoțiile primite de „marea victorie”.

Deaceia în rândurile ce urmează reproducem din presa minoritară localnică pasagiile, cari prezintă o incontestabilă importanță, cu privire la meritul cui se cuvine pentru obținerea „formidabilei victorii” și la conștințele acesteia în viața politică a municipiului Arad.

Orice se poate întâmpla, dar numai având concursul maghiarilor

În toată campania electorală, ziarul „Aradi Közlöny” în numărul său dela 24 Iulie a. c. scrie:

„Actuala alegere este cel mai strălucit prilej ca să demonstrăm, că Maghiarii, în acest oraș, suntem o majoritate formidabilă, că în Aradul acesta se poate face orice, dar numai având concursul nostru”.

„Dorința fierbinte a conducătorilor acestui Stat este ca noi Maghiarii să nu existăm, ca niciodată să nu fie siliți să ia cunoștință despre existența noastră. Însă această dorință a lor niciodată nu se va realiza”.

„Actuala alegere este cel mai binevenit prilej, pentruca forurile în drept să se convingă despre adevărul că, poporul maghiar nu poate fi șters de pe fața pământului. Cu acest popor un singur lucru e posibil: a-i întinde mâna frățească și a trăi cu el în bună prietenie...”

„...Alegerea comunală va fi o nouă dovadă că, în Ardealul acesta se poate întâmpla numai ceea ce vrea și asentimentul maghiarimei, care se știe formează absoluta majoritate a populației orașului”.

Același ziar, în numărul său dela 9 August a. c. scrie:

„...Masele maghiare ne vor asigura o importanță decisivă în parlamentul Aradului. Cine dintre Maghiari nu va recunoaște importanța decisivă a acestei zile pentru soarta noastră?!”

Biruința maghiară trebuie să măture opoziția.

Sub titlul „Ziua biruinței” ziarul „Erdélyi Hirlap”, în numărul său dela 9 August a. c. precizează:

„În fața urnelor trei liste s'au angajat în luptă decisivă. Lista a 2-a, care reprezintă voința maghiarimei, va birui. Însă de astădată avem nevoie de o biruință strălucită, care să măture opoziția... De azi înainte nu mai avem nevoie de opoziție”.

„Actuala alegere trebuie să fie expresiunea voinței maghiarimei a acestui oraș maghiar..., ea va trebui să rezulte sporirea cu încă o energie a forțelor noastre minoritare...”

„Forța solidarității maghiare va trebui să se manifeste printr'o biruință formidabilă...”

Maghiarii au obținut o victorie strălucită

În ziarul său dela 10 August a. c. a doua zi după alegerea comunală, ziarul „Aradi Közlöny” cu litere foarte aparente scrie, sub titlul „Strălucita victorie a maghiarilor la Arad”.

„Lista maghiară a obținut o biruință zdrobitoare. Solidaritatea și preponderanța maghiarimei dela Arad s'a manifestat în mod impozant...”

Rezultatul alegerii formează, exclusiv o superbă biruință a maghiarimei.

...Acum se pune chestiunea: ce se va întâmpla și ce va trebui să se întâmple după această alegere și, mai ales, cari vor fi obligamentele noului consiliu și ale primarului, pe care încrederea maghiarimei i-a așezat în fruntea conducerei orașului?

Consilierii maghiari vor folosi numai limba maghiară.

În numărul său dela 11 August a. c. după ce face constatarea că noul consiliu a fost instalat la conducere prin voința maghiarimei, ziarul „Erdélyi Hirlap” declară categoric că:

„În debateri, consilierii se vor folosi, de limba maghiară și, evident, vor stăruia să se respecte toate interesele maghiare orășenești...”

În primul rând se pune chestiunea alegerii a doi membrii maghiari în delegația permanentă. Locul prim îl reclamă cu toată dreptatea, Bela Barabás, locul al doilea se cuvine unui alt maghiar.

Acesta este un primordial interes maghiar, deoarece formidabila biruință este rezultatul solidarității noastre fără precedent.

Sărbătorirea biruinței maghiare.

Sub acest titlu ziarele minoritare scriu că în seara alegerii „o retragere cu torțe a avut loc în cinstea biruinței listei dr.-ului Ion Robu. Cortejul a parcurs străzile orașului, făcând ovații dlui Bela Barabás.

Bela Barabás, ajutor de primar al Aradului?

Sub titlul „Consiliul comunal”, dr.-ul Nic. Krenner, autorul acordului liberalo-maghiar și sub pseudonimul Spectator, publică un articol în ziarul „Erdélyi Hirlap”, în care găsim o foarte clară și precisă lămurire a condițiilor maghiare, ce se cuprind în textul acordului liberalo-maghiar, cu privire la colaborarea în alegerile comunale și evident, la conducerea vieții municipiului Arad.

Ziarele opoziționale — spune „Spectator” — aruncă în sarcina partidului guvernamental principala vină, că numai datorită alianței maghiarilor a putut obține strălucita biruință. Acesta e un adevăr incontestabil...”

Centenarul nașterii lui Ioan Rațiu (1828-1928)

Duminecă 19 August a. c. sau împlinit 100 ani dela nașterea dr.-ului Ioan Rațiu, fost președinte al partidului național român din Ardeal, despre a cărui viață biografii său contemporan Iosif Sterca Șuiuțiu a spus, că a fost din tinerețe până la adânci bătrânețe o luptă pentru drepturile poporului român, cu sabia, cu graiul și cu condeiul.

La inițiativa lui de baroul avocaților din Turda, unde dr. Ioan Rațiu s'a născut și a muncit ca avocat au avut loc serbări comemorative: o ședință festivă a baroului prezidată de decanul baroului Turda, dl dr. Valer Moldovan, un parastas solemn în biserica greco-catolică românească și o procesiune la fosta casă a dr.-ului Ioan Rațiu, distrusă în 1982 de furia plebei maghiare din Turda, unde s'a desvelit o plachetă comemorativă, rămânând ca serbările de inaugurare a statuei, ce se va ridica în Piața Mihai Viteazul din Turda, să aibă loc în primele zile ale lunii Octombrie a. c.

La desvelirea plăcii comemorative în numele vechiului partid național român din Ardeal — azi partidul național țărănesc — a cărui președinte și îndrumător a fost decenii marele dispărut dr. Ioan Rațiu, a vorbit dl dr. Ștefan C. Pop președintele organizației noastre județene, un tovarăș mai tiner de luptă a marelui dr. Ioan Rațiu, evidențând prin fazele vieții sbuciumate și pline de lupte glorioase marea personalitate a lui dr. I. Rațiu, de numele căruia se leagă paginile cele mai glorioase ale Ardealului dinainte de război.

Regretăm, că din lipsă de spațiu nu putem da în întregime frumosul și documentatul discurs a vajnicului nostru luptător, dl Ștefan C. Pop, care a făcut adâncă impresie asupra numeroasei asistențe de țărani și intelectuali veniți din toate părțile Ardealului.

Viața și activitatea acestui fruntaș al luptelor naționale ale poporului românesc din Ardeal și Banat, cari s'au desfășurat cu deosebire în partea a doua a secolului trecut, aparțin istoriei, care își va spune verdictul în mod nepărtinitor. Din tinerețe până la moartea sa urmată la 4 Decembrie st. n. 1902 — împlinise 74 ani — a trăit epocile prin care a trecut dezvoltarea poporului ro-

„Considerând situația actuală, așa cum ea se prezintă și în raport cu forța lor numerică Maghiarii ar avea dreptul să reclame pentru dânșii întreaga conducere a orașului”.

Dar, judecând lucrurile în mod realist găsim foarte potrivit că aceste drepturi camdată, să le împărțească cu liberașii să l așeze pe dr.-ul Ioan Robu în scaun de primar al orașului”.

„Lupta forțată și siluită s'a terminat, mai având opozanți nepofiiți, de-acum înaintea vom putea su muncim mai intensiv”.

Barabás — ajutor de primar.

„Comunitatea de acțiune liberalo-maghiară trebuie să se manifeste în mod bil, aeebă și în acțiuni de ordin persoal. În acordul făcut în prealabil, maghiarilor s'a asigurat două locuri în delegația permanentă. În urmare, o intensificare a acord se impune în mod automat. Unul dintre membrii maghiari ai delegației manente urmează să i se încredințeze delegația, cu toate drepturile și onorurile, ajutor de primar...”

Unul dintre membrii maghiari ai delegației permanente trebuie să fie Bela Barabás, care bucuros acceptă delicata greua sarcină care, în mod natural cuvine...”

Ajutorul de primar să fie maghiar

Într'un număr al său, același ziar „Erdélyi Hirlap”, sub titlul „Aradului să dea ajutor de primar maghiar”, formulează pretențiunea pe motivul că... populația maghiară a orașului a asigurat majoritatea seama regimului ajuns la conducerea municipiului”.

mân dintre Tisa și Carpați luând parte stăruie și luptele românilor, mai ales în 1860 încoace. Între anii 1860—1865 a ca deputat în dieta din Sibiu și apoi ca deputat între cei 13 români cari s'au prezentat pe baza logei electorale feudale Dieta din Cluj, dând alătura de episcop Șaguna și Șuluțiu, „vot separat” în contra hotărârii majorității privitor la uniunea dealului cu Ungeria — unul dintre cei mai energici conducători.

În epoca anilor 1890, când s'a deslășat cea mai cumplită opresiune politică contra partidului național, în a cărui frunte fusese ridicat, în procesul Iaimos al Marandului, urmat de ani de închisoare, de solvarea comitetului central și de opreț funcționării partidului național român, dr. Ioan Rațiu a fost înfruntătorul viitorilor teste ale românimei în contra opresorilor culari.

Nemuritoare vor rămânea cuvintele stite de dr.-ul Ioan Rațiu în ultima zi a cesului Memorandului, când adresându-se Curții cu jurați din Cluj a declarat cu detunătoare:

„Nevinovați suntem, dar domniile stre sunteți stăpâni pe individualitatea strălucită, nu însă pe conștiința noastră care în această cauză este conștiința națională a poporului român” iar când vorbind de „tribunalul lumii civilizate, care va deca pe toți” a exclamat: „Cei aduși fața Curții cu jurați nu mai sunt acuzați acuzatori”.

Urmarea acestei declarații bărbătești a fost condamnarea Memorandiștilor la apr. 30 ani închisoare de stat la Vaș și Seghedin între cari dr. Ioan Rațiu s'a așezat cu 2 petrecuți în închisoarea Seghedinului.

Dacă luptele aprige de decenii și rînteile îndelungate ale temniței nu i-au putut slăbi energia și vigoarea, l-au răpedit schimb trupește, urmând la cățiva ani eliberarea sa desnodământul fatal în zilele de 4 Decembrie st. n. 1902 la Turda unde și-a petrecut ultimii ani ai vieții după devastarea casei sale din Turda.

A fost petrecut la mormânt de reprezentanții întregului neam românesc în cu mitropolia ambelor biserici românești Ardeal, dr. Victor Mihali și Ioan Me-

Camera și Senatul României precum și Liga Culturală nu adresat familiei îndoliate profunde condoleanțe relevând rolul important al defunctului în viața poporului românesc din Ardeal.

În aceeași zi s'a prăznuit același eveniment și la Sibiu, la mormântul lui, în fața venerabilei văduve a lui Rațiu și a familiei și a altor personalități în frunte cu dl Iuliu Maniu președintele partidului nostru.

Cum se fac la noi legi?

— Pretura plasei Șebis transformată în legiuitor. —

N'avem pretenția să dăm venerabililor aleși ai urnelor miraculoase lecții de a face legi (suntem convinși că inteligența generalului Davidoglu prin sprijinul și mai inteligențelor urne i-a ales pe sprânceană) vrem doar să arătăm cum în afară de parlamentul urnelor, se creiază legi și se vexează prin ele cetățenii liniștiți, prin amendări și amenințări, tot așa de legale ca legile pe baza căror se procedează.

Iată, mă rog, Pretura plasei Șebis pe care o cunoșteam până aici ca pe un organ de administrație și care astăzi se erijează în legiuitor. Nu știm, dar presupunem că măsurile ce le ia această plasă față de cetățeni, deși se referă la legi (imaginate de ea însăși), sunt luate în urma sugestiilor ce le-a primit dela alte organe și încă bisericești, interesate în cauză. Interesate am zis, dar materialiste, căci nu putem admite ca biserica să urmărească, prin astfel de mijloace, interese de ordin duhovnicesc.

Pentru edificarea cetitorilor noștri și și pentru a sprijini afirmațiunile noastre, dar mai cu seamă în nădejdea că atât organele administrative în subordinea căror se află pretura plasei Șebis, cât și organele bisericești în subordinea cărora se află Oficiul protopopesc din Buteni, se vor sesiza, dăm aci copia unui act emis de acea pretură, pe care l'am calificat de ilegal și vexatoriu. Iată-o:

No. 467/1928. Pretura Plasei Șebis.

MANDAT DE PEDEPSIRE.

I. C. locuitor în comuna B. No. 179 să pedepsească în urma denunțării Of. Protopopesc Buteni No. 233 928 pentru contravențiunea cuprinsă în Art. 57 Legea I/1928 comisă prin aceea că trăiește în concubinai, pe baza art. de sus cu o amendă de 500 Lei transformabilă în 10 zile închisoare. Șebis, la 16 Iulie 1928.

Pretor Bunea.

Înțelegem, ca of. protopopesc să determine concubinai să facă față și îndatoririlor către biserică, însă nu în felul acesta. După câte știm la noi în țară nu s'a legiferat obligațiunea de a repeta lumea și în fața altarului contractul ce-l încheie în fața ofițerului civile. Până când această obligațiune se va legifera încercările făcute în felul de mai sus de a determina cetățenii să se prezinte în fața duhovnicului sunt ilegale și nu vor aduce niciodată succesele dorite.

Procedura Plasei Șebis de a se referi în astfel de acte și la anume legi, pe cari singură le creiază, este de-adreptul ilegală și cere sancțiuni. De unde și până unde o pretură poate face legi după bunul său plac? În orice caz trebuie să fim mulțumiți că până aci n'a apărut decât o singură lege din parlamentul dela Șebis I/1928. Poate viitorul ne rezervă alte și noi surprize. Cât privește însăși persoana lui Dr. Petica, pretorul plasei, trebuie să declarăm că este vinovat, în aceasta afacere, pentru motivul că a tolerat ca subalternii d-sale să procedeze în modul ilegal arătat mai sus. D-sa a evitat să semneze actul, actele, (căci am dat numai unul singur) vădit ilegale.

Of. Protopopesc, la rândul său, face un rău serviciu bisericeii ortodoxe, dacă înțelege să apropie credincioșii de ea prin astfel de procedee. Biserica noastră ortodoxă va fi având alte mijloace, decât amenzi și închisoare, pentru îndreptarea credincioșilor săi. Spiritele credincioșilor din comuna Buteni

Ca un caracteristic contrast a zilelor noastre amintim, că cu acest prilej de comemorare a marelui luptător de libertate și dreptate I. Rațiu, dl Iuliu Maniu a avut tristul prilej și trista datorință, ca după ce și-a împlinit pioasa datorință de vrednică aducere aminte a figurii marelui luptător al românismului, — a vizitat pe cei ce zac în închisorile Sibiului, victimele din Valea Jiului, pentru a le aduce cuvinte de îmbărbătare și de speranțe.

sunt destul de agitate pe altă chestie și în ceea ce ne privește, n'am vrea să ni se facă surpriza pentru care am fost deja pregătiți din partea lor.

În definitiv trebuie să o spunem chiar și pentru urechile P. S. Sale Grigorie al Aradului: prea mulți dintre preoții noștri n'au găsit calea adevărată pe care urmând-o să găsească sufletul credincioșilor Români.

Sfinx.

† Văd. Aurelia Vulcan.

În ziua de 21 August a. c. după un scurtă, dar grea moarte a încetat din viață la Oradea-Mare Văd. lui Iosif Vulcan.

Văd, lui Iosif Vulcan n. Aurelia Popoviciu, descendentă unei vechi familii din județul Aradului, a lăsat în urma sa regrete unanime, căci ca soția lui Iosif Vulcan i-a fost în toată viața lui un tovarăș credincios în marea luptă de desrobire culturală a Românilor de dincoace de Carpați, un însușitor și animator a soțului său în drumul spinos a vieții culturale românești dinaintea de războiul Unirii.

Paginile revistei „Familia”, a cărei fondator și director peste 40 ani a fost Iosif Vulcan, pe vremuri singura revistă a familiilor românești din Transilvania, ședințele Academiei Române, a cărui membru era Iosif Vulcan, ședințele comitetului și adunării generale a fondului de teatru român a cărui fondator și primul președinte era Iosif Vulcan sunt dovezile prezenței subtilității sulețesti și animării efective a celei ce a fost Iosif Vulcan iar după realizarea visului Unirii pentru care atât de mult s'au trudit ambii soți în viață, venerabila bătrână a trăit cu memoria soțului său iubit și în tradiția viemurilor apuse...

Inhumarea rămășițelor pământești s'a făcut dela catedrala ort. română din Oradea-Mare în prezența societății românești integrale din Oradea, iar prohodul a fost servit de P. S. S. Episcopul dr. Magier și alor 8. preoți. P. S. Sa a ținut un panegiric pătrunzător evidențând calitățile sulețesti ale de toți iubitei matroane.

Și-au exprimat condoleanțele Academia Română, Astra din Sibiu și multe alte instituții culturale și de binefacere, cari au cunoscut și prețuit calitățile distinse ale văd. Aurelia Vulcan.

Iosif Vulcan și soția Aurelia Popoviciu dorm alături somnul de veci în cavoul familiar din Oradia.

Către plugar...

pe petecul de glie care l-ai arat
și l-ai frământat
ca pe un pietros aluat,
din leat în leat,
neîncetat, —
ești singurul stăpân și împărat!...

pe cei ce s'ar abate cu gând rău
spre acest pământ pe veci de veci al tău,
fie tanțoși groși, fie ciocii,
prinde-i la jug, în loc de boi,
și, subț bici cu plesne de scânteii,
ară-ți moșia cu ei!...

ARON COTRUȘ.

NOTE.

Câine cu ochilari...

Omul în lupta sa de existență preocupat fiind de sine a căutat în permanență să înăture numai neajunsurile de cari se împedecă el în viață Simțul filantropic la unii oameni de știință a răușit totuși să dea o mai fecundă lature activității omești și să găsească dacă nu cum va și animalul suferă din cauza aceloreși mizerii ca omul.

Razele X. cari au favorizat viața a atâtor oameni, astăzi au ajuns să fie tot atât de salutare pentru viața animalelor. Medicina veterinară în urma primelor experiențe ca se fac asupra animalelor a câștigat enorm, numai că experiențele n'au fost pornite din simțământul de prezațiune al animalului ci al omului. Din această pricină omul în adevăr a fost prea egoist.

Se anunță acum o curiozitate că în țări-nu la noi-unde sentimentul de ocrotire a animalelor e mai dezvoltat, se fac spitale și pentru dobitoace. Ursul va fi locuit tot atât de bine dacă va fi găsit suferind de cancer, ca omul. Elefantul va face inhalatii, umblând cu pătura în spate când țușește.

Se mai scrie că dobitoacele mioape se vor bucura de efectul binevăzător al „țvicărilor”. Așa a bunaoară nu va fi deloc surprizător dacă azi-măine cățelușul „Piți” își va pretinde ochelarii când îl „învi” la vânătoare. Căci așa se spune că descoperindu-se și la animale aceleași defecte vizuale ca la oameni, acelea sunt înăturabile numai prin proceduri similare. Inchipuiți-vă pisica ofenzată numai pentru că își scapă ochelarii în fureșia cu lapte sau supărarea că își spârse un geam în sforțarea după un purecel... Inchipuiți-Vă...

PEGHEPE.

E chiar neobrăznicie.

Omul stă uimit în fața faptelor actualului guvern; iar patriotul adevărat se revoltă în întreaga ființă sa și cuprins de durere pentru binele neamului său, își pune întrebarea: există ori nu vitalitate în acest neam, că suferă urgia acestui guvern? Și că factorul constituțional nu vede starea deplorabilă, în care a ajuns țara sub oblăduirea partidului liberal? Acest partid conduce țara după bunul său plac, nu spre binele țării, ci pentru îmbogățirea flămânților-mișei, pe cari se razimă acest guvern în cărmuirea sa despotică. În acest scop, tot bunul țării e dat pradă acestor mișei, ducând țara și neamul la deplină sărăcie. Cine e cinstit și cu adevărată iubire de neam n'are ce căuta în țara aceasta. Crucea răstignirii e pregătită pentru el. Totul și toate sunt îndrumate pe calea, de a duce la ruină aceasta țară nenorocită. Și dl Vintilă Brătianu are obrazul să spună, că nu poate părăsi cărma, pentru că țara nu poate da din sânul său alți fii, cari să fie capabili a înlocui acest guvern în guvernarea țării. Ce neobrăznicie! Și acest popor blajin suferă și rabdă aceasta batjocură!

Revolta e generală. Și la orice ocaziune, când conștin chiar și numai doi laolaltă, nu se întreabă de sănătate ori altceva, decât Mai avem mult de suferit? Când pleacă guvernul? Ce zice Înalta Regentă? Acest guvern trebuie să plece, pentru că nu are nimic bun în el. În suflul său nu poartă nici măcar un dram de simțire românească. Altcum, ar fi părăsit locul de mult și l-ar fi predat altora, adevăraților fii ai neamului, cu adevărată iubire de neam.

Prin apucături mârșave au ajuns la putere și tot prin apucături mârșave se susțin la putere, alcătuind un parlament prin furtul de urne. Odată aci, cărmuiesc țara după sistemul turcesc, care s'a prefăcut în a doua fire a lor, și pe care îl privesc, ca un ce bun și de care numai moartea îi desvață.

Țara ni-a dus-o la ruină și ne-a făcut de răsul lumii. Și el, dl V. Brătianu are cutezanță să afirme, că partidul liberal e propta țării și părăsirea locului lor dela cărma țării, ar duce țara la nenorocire. Și aceasta o spune, fără să-i roșasca obrazul!

Că nemulțumirea e mare o știe și cu-

noaște el. Cauza însă n'o află în sistemul lor spurcat. ci în îndemnul partidului Național-Tărănesc, care e condus în lucrările lui de idei bolșevice și ca atare nu poate veni la cărma țării, ci altcineva, acela, pe care îl va afla d sa de vrednic și potrivit. Auziți, oameni buni? d. V. Brătianu și nu înalta Regenta după cum spune legea, are să numiască pe viitorul guvern. Ce cocotăre nerușinată! Uită proverbiul: Nu ți băgă nasul, unde nu ți fierbe oala și: »Nu te atinge, că te frige!» Nu vrea să înțeleagă? Are neamul românesc atâta vlagă în zine, ca să-l delătore după grumazul lui, căci e prea mare neobrăznicia omului!

I. G.

Către cetitori.

După o apariție puțin regulată cu numărul de față începem a apărea din nou la timp și regulat, întrucât credeam că existența ziarului nostru este asigurată. Aceasta firește numai așa, dacă acei cari au îndatoriri față de ziarul nostru și-le implinesc la timp fără zăbavă.

Mulți dintre cetitorii și aderenții noștri ne-au făcut întrebări: că de ce nu apărăm și respective de ce așa neregulat. Dacă ne cerem scuze pentru aceasta, nu putem îndestul accentua și pe aceasta cale, că suntem o presă opoziționistă, cari suntem avizați pe propriile noastre puteri și cei cari vreau să ducă lupta cea mare cu noi, în interesul cauzei care o sêvesc, trebuie să aducă și anumite jerife, dintre cari nu ocupă ultimul loc: ajutorul bănesc.

A pretinde dela conducătorii noștri ca să ducă lupta la izbândă cu un cîas mai curând o putem face dacă și noi cu toții contribuim din toate puterile noastre la acea izbândă, care contribuție — în mare parte — pentru cei din orașul și județul Arad este sprijinirea cât mai eficace și efectivă a ziarului „Românul”.

Facem deci iarăși și iarăși un apel în aceasta privință, ca fiecare să satisfacă datorințelor sale de plată față de „Românul”, — să caute ca și semenul său să nu fie în restanță, precum dacă vrea căci de putut în o măsură oarecareva fiecare poate — peste abonament să contribuie cu o colizație lunară pentru „Românul” și să facă și pe alții să aducă aceasta jertfă.

Abonamentele sunt a se solvi până în luna Octomvrie a. c., cei cari nu solvesc li se va sista trimiterea ziarului, fiind nevoiți a'i improcesua. Abonamente noi se primesc numai dacă se solvește costul lor pe jumătate an înainte.

Dați ca să căpătați!

„Românul”.

Citiți și răspândiți, ziarul „Românul”

Ungurii și grâul românesc.

Ziarele aduc știrea că în județul Romani au fost arestați doi vagabonzi unguri. Arestările s'au făcut în legătură cu incendiile de recolte ce au avut loc în ultimul timp în acest județ. Arestații cercetați de jandarmi și în continuare la parchet, au declarat că fac parte dintr'o societate patriotică maghiară care are de scop aprinderea grânelor românești. În acest scop, s'au împrăștiat în țară 300 (trei sute!) de uguri pentru a aprinde grâul. Resultatul s'a și văzut. În toate părțile țării întregi de grâu.

Ungurii vreau să ne nimicească recolta ca să cumpărăm dela ei, ca pe urmă să poată striga în lumea întreagă ca la noi e rău și că în baza acestui rău să li se dea Ardealul.

Întrebăm dacă acest lucru nu trebuie adus la cunoștința Ligii națiunilor, pentru a demonstra cine sunt ungurii și dacă Liga își va pleca urechea la noi cum face de câte ori se clatină un păr din capul urmașilor lui Iuda și a lui Attila?

Guvernul nu are nimic de zis?

M. S.

O mutare cu tâlc.

Din Chișineu-Criș primim știrea, că controlorul fiscal Nicolae Tătaru deia percepția din loc, a fost mutat telegrafic de ministerul de finanțe în un alt județ limitrof.

Picanteria acestei mutări este împrejurarea, că ea vine după ce verificând gestiunea notarului din Zărand Drimba, acesta a fost depus la parchetul din Arad, a urmat verificarea gestiunii notarului din Nădab, o rudă apropiată a potențaților liberali din blagoslovita plasă a Chișineului.

Anume după ce verificase deja două zile gestiunea notarului din Nădab și era să o termine cu raport cu tot, — deodată „interesele de serviciu” au reclamat pe controlorul N. Tătaru în alt județ, — în forma aceasta rămânând gestiunea notarului din Nădab, și acelor din Chișineu, Socodor, Șepreuş etc. neverificate până la alte date mai prielnice... căci fiscalul are doar nevoie de oamenii săi pentru incasări de dări și nu pentru verificări de gestiuni alor anumiți notari...

De, — la Dumnezeu și în România toate sunt cu puțință!

Aviz.

Asociația generală a medicilor filiala Arad va ține în ziua de 9 Septemvrie orele 11 a. m. o ședință plenară cu următorul program:

1. Specializarea medicilor.
2. Responsabilitatea penală și civilă a medicului.
3. Practica ilicită a medicinei.

Aceste trei chestiuni de o importanță capitală pentru corpul medical vor țigura și în programul Congresului Profesional al medicilor care va avea loc în zilele de 7 și 8 Octomvrie în orașul Chișinău. Având în vedere că la acest congres filiala noastră va trebui să prezinte propuneri concrete domnii colegi sunt rugați cu insistență să ia parte activă la desbaterea problemelor din program. Comitetul.

APOLLO

Dela 10 Septemvrie

SVENGAL

Rep. incepe la orele 5, 7 și 9

DIRECȚIUNEA ȘCOALEI DE STAT PENTRU UCENICII INDUSTRIALI DIN ARAD.

Nr. 168/1928.

Programa înscrierilor

la școala de ucenici industriali pe anul școlar 1928/29.

1. Sept.: Astra vagoane, Atelierele C. F. R. și C. F. Arad-Podgoria.
3. „ Industria de Fer, Hendl, Ablonci, Rudkovszki.
4. „ Patronii metalurgici cu litera A—R.
5. „ „ „ „ S—Z.
6. „ Patronii tâmplari cu litera A—H.
7. „ „ „ „ I—R.
8. „ „ „ „ S—Z.
10. „ Sculptori, strungari în lemn, tapetari
11. „ Croitori, blănari, cojocari.
12. „ Pantofari, ciobotari, curelari, argășitori, giamentagii.
13. „ Măcelari, brutari, ccfetari, chelneri bucătari.
14. „ Barbieri, coafari tipografi, compactori.
15. „ Alte profesii, aci neînșirate.
17. „ Începerea cursurilor.

Pentru neînșirarea elevilor la timp, patronii contravenienți se vor amenda cu amenda minimă de Lei 400.

La înscriere fiecare elev se va prezenta cu certificatul școlar sau carnetul de control a ultimei clase frecventată și cu suma de Lei 260 Elevii ucenici cu pregătiri supe rioare școalei de ucenici, vor mai plăti încă Lei 40 pentru lucrările de dispnzare.

Direcțiunea.

CINEMEMATOGRAFUL ELISABETA.

De Luni până Joi

ANTONIA

Vine! Vine!
LON CHANEY, cel mai nou film

Reprezentațiile încep la orele 5, 7 și 9

Dr. Virigil Bogdan notar public Arad.

În urma reînființării postului al patrulea de notar public în Arad și numirii mele din nou în acest post, am onoare să aduc la cunoștință publică redeschiderea biroului meu notarial public în Arad, Strada Horia No. 2.

Arad, la 29 August 1928.

Notar public,
Dr. Bogdan.

Iosif Muzsay

ARAD, vis-a-vis cu teatrul

Lista prețurilor de vară:

Costum de pânză	---	---	---	Lei 1300
Costum covercot de pânză	---	---	---	1480
Costum la modă din pânză de câneapă	---	---	---	1650
Costume de pânză în culori de modă	---	---	---	1950
Pantaloni pentru tenis	---	---	---	680
Pantaloni de pânză cal I.	---	---	---	430
Pardisiu de gumă	---	---	---	840
Pardisiu tregoli	---	---	---	2100
Costum pentru copi	---	---	---	400
Trench coats cal I.	---	---	---	2400

! Croitorie după măsură!
! Mare magazin de postăvârie!

Redactor responsabil Dr. Bărbusiu.

CINEMA URANIA

Dela 7 Septemvrie

Strada acrămorul

Rep. incepe la orele 9 și jum.

AVIZ.

Avizăm On. public românesc, că cu ziua de 1 Decemvrie am deschis magazinul nostru de mobile de lux în locul propriu din Palatul Domeniilor, Str. Horia și Gh. Popa colț, unde se pot procura ieftin și în condițiuni foarte avantajoase tot felul de aranjamente s. a. dormitoare, sufragerii, birouri etc.

Primim comanda după desen și devize întocmit de desenatorul nostru.

„LOCUINȚA ARTISTICĂ”

societate în comandă tâmplari români din Arad.

V. SFĂT și COMP.

Dela Judecătoria Rurală Nădlac.

Nrul 83/1928 exc.

PUBLICAȚIE DE LICITAȚIE.

Subsemnatul executor delegat Judecătorească prin aceasta public, că în baza deciziei judecătorești Rurale Nădlac No. C. 836/1928 și G: 1688/1928 în favoarea lui Miloș Cămpan, reprezentat prin avocatul Dr. Alexandru Fântănar pentru suma de 2400 Lei capital și accesorii se delige termen de licitați pe ziua de 17 Septemvrie 1928 ora 5 d. m. în comuna Nădlac sub No. 1280 unde se vor vinde la licitație publică: 1 canapea verde, 1 dulap, dună cu puf de gâscă, 2 perini, 1 oglindă, 1 cîas de perete, 1 pat de culoare brună, 2 perdele, 2 fere pentru călcat, 1 piuă pentru măcinat mac.

Toată acesta mobilă sa prețuit în sumă de 3500 Lei.

Nădlac, la 1 Septemvrie 1928.

Delegat Executor: D. FEIER m. p. Pentru conformitate Impiegat: Indiscifrabil.

Tipografia Aradi Hirlao nyomdaüzeme.